

УДК 7.092(477.43)“2000/2016”

К.П.Івахова

Фестивально-конкурсна діяльність в системі початкової мистецької освіти Хмельницької області (2000–2016 рр.)

Аналізуються фестивально-конкурсні заходи та характеризуються показники участі в них учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (ПСМНЗ) Хмельницької області. Розглядаються чинники удосконалення публічності демонстрації результативності навчально-виховної роботи та з'ясовуються проблеми, що впливають на розвиток творчої змагальності в системі початкової мистецької освіти в регіоні. У Хмельницькій області в 2015–2016 навч. році в 58 ПСМНЗ навчалось 14980 талановитих дітей або 12,4% від загальної кількості учнівської молоді. Навчально-виховний процес забезпечували 1343 викладачі. В мистецьких школах діяло 486 художніх колективів, 61 з яких мав звання “зразковий”. Упродовж навчального року 287 шкільних художніх колективів і окремих виконавців Хмельниччини на міжнародних фестивалях і конкурсах удостоїлися 33 гран-прі, 110 перших, 86 других і 58 третіх місць. З понад 670 виступів на всеукраїнських конкурсних заходах учні мистецьких шкіл отримали 24 гран-прі, 232 перших, 209 других і 206 третіх місць. На регіональних та обласних фестивально-конкурсних змаганнях із 703 виступів юними митцями отримано 159 гран-прі, 189 перших, 191 друге і 169 третіх місць. Щорічно вихованці мистецьких шкіл демонстрували свою творчість в різних жанрах і видах музичного, вокально-хорового, образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва. Визначальною тенденцією фестивально-конкурсного руху все більше стає його національно-етнічний характер. Учням видаються індивідуальні конкурсні програми, в яких на ряду з творами вітчизняних і зарубіжних композиторів включаються автентичні фольклорно-етнографічні зразки, артефакти написані або аранжировані відомими подільськими музикантами. Крайчих успіхів у конкурсних змаганнях багатьох років досягали вихованці Кам'янець-Подільських – міської ДШМ, НВК № 9 ім. А.Трояна, ДМШ ім.Ф.Ганіцького, Хмельницьких міських ДШМ і ДМШ ім. М.Мозгового, Волочиської, Городоцької, Старокостянтинівської, Деражнянської, Нетішинської, Шепетівської, Дунавецької, Красилівської, Пасічнянської, Антонінської ПСМНЗ. Однак, рідко виступали на конкурсах виконавці гри на валторні, тромбоні, саксофоні, гобой, віолончелі, домрі, гітарі, балалайці. В більшості мистецьких шкіл відсутні оркестри народних і духових інструментів, джаз-оркестри, академічні хори, ансамблі бандуристів, камерні інструментальні ансамблі. Не відповідає потребам фінансове та матеріально-ресурсне забезпечення системи проведення мистецьких конкурсних заходів.

Ключові слова: Хмельниччина, мистецтво, мистецька освіта, ПСМНЗ, художньо-мистецькі конкурси, олімпіади, виставки.

Обґрунтування вибору проблеми, її актуальність обумовлені зростанням ролі художньо-естетичного виховання у формуванні високої духовності і культури, національної свідомості підрастаючого покоління. В Україні здійснюються процеси модернізації художньо-естетичної освіти, які базуються на концептуальних засадах європейської інтеграції. Їх мета полягає в тому, “щоб у процесі сприймання, інтерпретації творів мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності формувати в учнів особистісно-ціннісне ставлення до дійсності та мистецтва, розвивати естетичну свідомість і художню компетентність, здатність до самореалізації, потребу в духовному самовдосконаленні” [3]. При цьому одним із найважливіших чинників демонстрації, оцінки результативності та стимулювання мистецького навчально-виховного процесу є участь учнів ПСМНЗ у творчих змаганнях – конкурсах, виставках, олімпіадах. Через пряму співучасть у мистецькому житті в юних талантів формується відчуття причетності до національної культури.

До висвітлення художньо-конкурсної діяльності в системі початкової мистецької освіти на Хмельниччині звертались у своїх публікаціях П.Слободянюк, П.Німець, Н.Гліницька, М.Стасюк, Ю.Найда, В.Найда, Н.Олійник, М.Ружицька та ін. [2].

Проблеми конкурсної діяльності учнів мистецьких шкіл аналізувалися на сторінках “Інформаційного вісника. Діяльність початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів Хмельницької області”, який щороку видає Хмельницький обласний науково-методичний центр культури і мистецтва (далі ХОНМЦКіМ). У 2008 р. центром проведено Всеукраїнський науково-практичний семінар “Українське народно-музичне виконавство в початковій мистецькій освіті”. У Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії з 2010 р. вказані проблеми епізодично висвітлювалися в науковому збірнику “Актуальні проблеми мистецької педагогіки”, піднімалися у виступах на науковій конференції “Духовні витoki Поділля: митці в історії краю” (2010 р.) та Всеукраїнському науково-практичному семінарі “Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти” (2013 р.). [3].

У Хмельницькій області у 2015–2016 навч. році діяло 58 ПСМНЗ, з яких 29 музичних шкіл (ДМШ), 17 шкіл мистецтв (ДШМ), 11 художніх шкіл (ДХШ), Кам’янець-Подільська хорова школа та 90 їх філій і класів у сільській місцевості. У мистецьких школах навчалося 14980 обдарованих дітей або 12,04% від загальної кількості учнівської молоді (у 2000 р. було 4,9%). Навчально-виховний процес забезпечували 1343 (у 2000 р. було 1073) викладачі: 323 піаністи, 139 – баяністів-акордеоністів, 108 – теоретиків, 107 – викладачів духових інструментів, 99 – сольного співу, 68 – скрипалів, 65 – хормейстерів, 9 – фольклористів, 85 – хореографів, 12 – викладачів по класу синтезатора, 143 – образотворчого, 39 – декоративно-прикладного, 9 театрального мистецтва та ін. [4, с. 50-51; 5, с. 3].

З року в рік зростає художньо-творчий рівень колективів мистецьких шкіл. Якщо впродовж 2006–2007 навчального року в школах діяло 488 творчих колективів: 359 учнівських (ут. ч. 48 “зразкових”) і 129 викладацьких (з них 17 “на-

родних”) [6], то в 2009–2010 навч. році їх кількість зросла до 589: 449 учнівських (38 “сразкових”) і 158 (19 “народних”) викладацьких [7, с.40]. Станом на 1 січня 2017 року в ПСМНЗ уже функціонувало 665 творчих колективів: 486 учнівських, з них 61 носили звання “сразковий”) і 179 викладацьких – 34 зі званням “народний” [4, с.48-49].

Концертною діяльністю дитячих мистецьких шкіл області опікувалися Управління культури, національностей, релігій та туризму Хмельницької ОДА (начальник І.Трунова), навчально-методичний відділ ПСМНЗ (зав. Т.Совинська) ХОНМЦКіМ (директор – засл. діяч мистецтв А.Белєванцев). Однією з ефективних форм роботи стали організація та проведення конкурсних (виставкових) заходів, у яких щорічно беруть участь понад 1 500 юних талантів [8, с. 9]. При цьому художньо-змагальна практика переходить з демонстраційної, концертно-показної спрямованості до стратегії культуротворчості, спрямованої на розвиток культури творчого мислення юного таланту. Конкурсні заходи стимулюють самостійний вибір школярами напрямів і форм, які найбільш відповідають їх потребам у художньо-творчому самовизначенні.

Упродовж 2015–2016 навчального року 287 творчих колективів і виконавців мистецьких шкіл на міжнародних конкурсах завоювали 33 гран-прі, 110 перших 86 других і 58 третіх місць. З понад 670 виступів на всеукраїнських конкурсах, фестивалях, олімпіадах представники мистецьких шкіл отримали 24 гран-прі, 232 перших, 209 других і 206 третіх призових місць. На обласних і регіональних конкурсах і творчих звітах 708 учасників отримали 159 гран-прі, 189 перших, 191 других і 169 третіх місць. Однак, серед сільських ДМШ гран-прі отримали учасники тільки Антонінської, Черноострівської і Плужненської шкіл [4, с. 4-6, 57].

Центральним потужним заходом, спрямованим на розвиток хорового мистецтва області, стала Перша хорова асамблея на Хмельниччині, що відбулась в Кам’янці-Подільському 14-15 травня 2015 р. В асамблеї взяли участь 14 кращих дитячих хорів (650 учасників), 6 студентських хорових колективів, 50 викладачів хорових дисциплін ПСМНЗ та 17 викладачів вищих навчальних закладів області. Впродовж двох днів, в рамках хорової асамблеї, було проведено 15 концертів хорової музики у різних мистецьких закладах міста та храмах різних конфесій. Організовано науково-практичну конференцію, 6 майстер-класів провідних педагогів-хоровиків області та запрошених фахівців. Підготовлено та видано збірку матеріалів конференції [9, с. 10].

На VII регіональному фестивалі-конкурсі “Перлинкове намисто”, що проходив 20 квітня 2016 р. в Дунаївцях, виступили 174 юних вокалістів. Гран-прі фестивалю-конкурсу стали: А.Чайка (Славутська ДШМ, викладач Н.Сологуб) в номінації “Академічний спів” та К.Гринчевська (Кам.-Под. ДШМ, викладач І.Добровольська) в номінації “Естрадний спів” [10, с. 28-33].

Щороку мистецькі конкурсні заходи присвячувалися Т.Г.Шевченку. Серед розмаїття творчих заходів 2014 р., присвячених 200-річчю Т.Г.Шевченка, гідне місце посів обласний огляд-конкурс хорових колективів ПСМНЗ. У відбіркових

турах конкурсу взяли участь 40 хороших колективів з 25 мистецьких шкіл області. Найкращі результати виявили дитячий хор “Подільські солов’ї” Хмельницької ДМШ № 1 ім. М.Мозгового (керівник Н.Бухта), хор хлопців “Козаки” та зразковий хор старших класів “Кантабіле” Нетішинської ДШМ (керівник О.Гуреев), народна дитячо-юнацька хорова капела “Журавлик” Кам’янець-Подільської хорової школи (керівник І.Нетеча), зразковий дитячий хор “Любава” Кам’янець-Подільської ДМШ ім. Ф.Ганіцького (керівник Л.Мартинюк), хор учнів Дунаєвської ДШМ (керівник Л.Сінькова) та Полонської ДМШ (керівник І.Семенець) [11, с. 28].

Масового поширення набули виставкові заходи, що сприяють оволодінню навичками декоративно-ужиткової творчості – кераміки, писанкарства, витинанок, народної іграшки, розпису, лозоплетіння, різьблення тощо. Так, 26 січня 2016 р. на III (обласному) етапі Всеукраїнського Шевченківського конкурсу учнівської творчості “Об’єднаймося ж, брати мої” було представлено 228 художніх учнівських робіт (149 образотворче мистецтво – живопис, графіка, змішані техніки, колаж; 79 декоративно-прикладне мистецтво – декоративний розпис, витинанка, аплікація, художня обробка деревини) з 27 мистецьких шкіл. Традиційно високохудожні роботи представили учні Хмельницької, Старокостянтинівської, Шепетівської, Чемеровецької, Кам’янець-Подільської, Волочиської, Нетішинської художніх шкіл [4, с. 16-20].

Активне залучення учнів до музичних конкурсів з різних стильових і жанрових напрямів (музики академічної, фольклору, естради) в значній мірі впливає на нейтралізацію стихійних впливів музичної інформації. Про це засвідчив обласний конкурс піаністів “Юні таланти”, що відбувся в лютому 2012 р. в обласному центрі. У ньому з академічними програмами взяли участь 39 учнів з 24 шкіл області. Переможцями конкурсу стали Марія Пастух (Кам’янець-Подільська хорова школа) та Максим Борінов (Нетішинська ДШМ) [12, с. 16-17].

Динамічною була палітра конкурсів духової музики. Так, 20 березня 2007 р. в традиційному конкурсі виконавців на духових і ударних інструментах взяли участь 66 окремих виконавців. Серед них 24 трубачів, 9 флейтистів, 7 сопіларів, 5 кларнетистів, 4 саксафоністи, 3 тенористи, 3 тубісти, 3 ксилофоністи, 1 тромбоніст, 1 баритоніст. Крашу підготовку показали учні музичних педагогів: В.Ожевана, П.Максименка, В.Боруцького, В.Добринчука, Л.Дацкової, Р.Іщук з Хмельницького, І.Сиваківської, В.Борінова, І.Козачка з Нетішина, А.Кравцова з Кам’янца-Подільського, В.Колесника зі Старокостянтинова, Р.Легкого з Шепетівки, О.Андрієвського з Волочиська, В.Галузінського з Деражні [6, с. 6]. 20 травня 2016 р. (ОТРК “Поділля-Центр”) різноманітні конкурсні програми представили 235 учасників 10 оркестрів і 14 ансамблів духових інструментів. Перемогу вибороли духові оркестри Дунаєвської (кер. С.Грідін), Берездівської (кер. Д.Бистрицький), Смотрицької (кер. В.Каплунський), Красилівської (кер. А.Ткачук), Грицівської (кер. В.Лінник), Староушицької (кер. Н.Кочурко) ДШМ, ансамбль кларнетистів Теофіпольської ДШМ (кер. М.Васерман), тріо

сопілкарів Хмельницької ДМШ №1 (кер. В.Ожеван), інструментальний ансамбль Нетішинської ДШМ (кер. І.Сиваківська, О.Зінов'єва) та ін. Крім дипломів і грамот переможцям конкурсу вручені спеціальні грошові премії обласної профспілки працівників культури [4, с. 11-12, 37-40]. Переможцем більше десятка престижних всеукраїнських (Київ, Львів, Ужгород, Луцьк, Рівне, Вінниця, Кіровоград, Чернівці) і кількох міжнародних конкурсів став 11-річний сопілкар з Хмельницької ДМШ №1 ім. М.Мозгового Іван Івахов (клас викл. В.Ожевана). Наприклад, у VIII Всеукраїнській музичній олімпіаді “Голос країни”, яка відбулась 27–28 лютого 2016 р. в м. Києві, з понад 800 учасників 205 музичних навчальних закладів України 22 області нашої країни і 119 населених пунктів, у номінації “Народні інструменти, класична програма” І.Івахов здобув перемогу і став лауреатом I ступеня [13]. Він також став стипендіатом Хмельницької обласної ради та Хмельницького міського голови [14].

У 2014 р. в конкурсі баяністів-акордеоністів (м.Хмельницький) взяли участь 47 юних музикантів з 23 шкіл області. Перші місця вибороли: Сабодаш Юлія (Ярмолинецька ДШМ), Терещенко Дмитро (Хмельницька ДМШ № 1 ім. М.Мозгового) грамотами [8, с.10]. У 2015 р. на традиційному обласному конкурсі продемонстрували виконавський рівень 63 кращих учнів – скрипалів, віолончелістів, контрабасистів з 19 мистецьких шкіл. Конкурс виявив зростання рівня майстерності учнів та наполегливу творчо-педагогічну роботу викладачів. Перші місця вибороли юні таланти: Б.Халат (Хмельницька ДМШ № 2), Д.Ярова (Хмельницька ДМШ №3), А.Мартинюк (школа-студія при Хмельницькому музучилищі ім. В.Заремби), А.Малик (Хмельницька ДМШ № 1 ім. М.Мозгового), Л.Шемчук (Шепетівська ДМШ), М.Нечитайло, О.Мосендз (Кам'янець-Подільська ДМШ ім. Ф.Ганіцького) [8]. На конкурсі 28 березня 2016 р. у концертних залах Хмельницької ДШМ ім. М.Мозгового виступили 55 учасників: 37 скрипалів, 17 віолончелістів, 1 контрабасист із 20 мистецьких шкіл. Характерною особливістю цього конкурсу стало творче змагання у трьох вікових категоріях: молодша – 24 учасники, середня – 15, старша – 16 юних обдаровань. Гран-прі конкурсу отримали скрипаль Д.Теслюк (Хмельницька ДМШ № 3) та віолончеліст А.Малик (Хмельницька ДМШ №1 ім. М.Мозгового). Перші місця вибороли Д.Сунцова, Н.Кравчук, М.Шелелюєва (Хмельницька ДМШ № 1 ім. М.Мозгового), Д.Ярова (Хмельницька ДМШ № 3), Н.Чупра (Шепетівська ДМШ) [15, с. 23].

В обласному огляді-конкурсі (квітень 2014 р.) на сцені Хмельницького МБК взяли участь 19 шкільних музично-інструментальних колективів. Переможцями стали: народний аматорський оркестр народних інструментів викладачів Хмельницької районної ДШМ, інструментальний ансамбль “Забава” Хмельницької ДШМ, народний аматорський ансамбль народних інструментів “Калинова рапсодія” викладачів Дунаєвської ДШМ [8, с. 10].

З 2001 р. раз у три роки Кам'янець-Подільський коледж культури і мистецтв та ОНМЦКіМ проводили обласний конкурс виконавців на народних інструментах. В 2015 р. у конкурсі взяли участь 68 юних учнів-музикантів з 16 мис-

тецьких шкіл. Серед них 21 виконавець на баяні та акордеоні, 15 – на струнно-смичкових інструментах, 13 гітаристів, 11 бандуристів, 6 виконавців на домрі, 2 сопілкарі [4, с. 12].

17 лютого 2010 р. на базі Ярмолинецької ДШМ вперше відбулось обласне свято кобзарського мистецтва “Грай, моя бандуро, грай!”. У святі взяли участь 25 кращих учнів-бандуристів і 18 викладачів гри на бандурі з 15 шкіл області. Переможцями свята стали М.Волошина (Хмельницька ДШМ “Райдуга”) і М.Волкова та М.Круть (Хмельницька ДШМ) [6, с. 14]. Але наймасштабнішим за формою і найбільш високохудожнім став фестиваль-конкурс бандурного мистецтва “Золоті струни”, що вдруге пройшов у м.Хмельницькому 30-31 березня 2016 р. У фестивалі-конкурсі взяли участь 156 юних бандуристів (інструменталістів і вокалістів) – учнів початкових і середніх музичних закладів Хмельниччини, Львова, Харкова, Луцька, Черкас, Одеси, Чернігова, Вінниці, Рівненщини, Житомира, Дніпра, Буковини, Тернопільщини, Івано-Франківщини. Журі оцінювали складність репертуару, художньо-виконавську майстерність, сценічну культуру. Гран-прі вибороли Х.Муравель (викл. Т.Галган, Хмельницька ДШМ) і А.Батіг (викл. М.Босенко, Хмельницьке музичне училище ім.Заремби) [4, с. 21-27].

У Хмельницькій філармонії тривалий час діє дитяча філармонія. Тут 28 квітня 2016 р. відбувся VII обласний огляд-конкурс шкільних хореографічних колективів “Розмай-2016”. В ньому взяли участь 660 виконавців 34 хореографічних колективів (8 колективів бального і 26 сучасного танцю) з 14 мистецьких шкіл [4, с. 33-37]. Конкурси народних, бальних, сучасних танців виявляють специфічність і різноманіття видів і жанрів хореографії, дають можливість учням пізнавати танцювальні мови різних народів, жанрів хореографічного мистецтва, сприяють розвитку творчої активності, фантазії та уяви, здібності до імпровізації.

В області регулярно проводяться конкурсні змагання учнів з музично-теоретичних дисциплін. Так, у 2015 р. п’яту обласну музично-теоретичну олімпіаду ОНМЦКіМ провів спільно з Хмельницьким музичним училищем ім. В. Заремби. Творчі змагання відбулись з предметів “Сольфеджіо”, “Теорія музики”, “Музична література”. У дводенній олімпіаді взяли участь 169 учнів ПСМНЗ, було визначено переможців та нагороджено їх дипломами, грамотами [4, с. 10]. А 7 квітня 2017 р. у Хмельницькому музичному училищі ім. В. Заремби пройшла обласна шкільна олімпіада з сольфеджіо. У творчому змаганні взяли участь 73 учні старших класів з 37 мистецьких шкіл. Олімпіада проходила в письмовій та усній формах: письмовий тур містив музичний диктант, слуховий аналіз елементів музичної мови, тестові завдання з основ теорії музики; усний тур проводився в індивідуальній формі – читання з листа. Журі відзначило переможців олімпіади: Марченкову Анастасію, Можасву Дарію, Ткач Юлію, Кравчук Надію, Телеховську Софію (Хмельницька ДМШ № 1 ім. М.Мозгового) та Шкуренка Богуслава (дитяча музична школа-студія при ХМУ ім. В.І.Заремби) [16].

Підвищенню виконавської майстерності юних музикантів сприяє щорічний обласний відбірковий конкурс юних талантів “Нові імена”, що з 1993 р. проводиться в рамках програми Українського фонду культури. У “Нових іменах” щороку в різних мистецьких жанрах відкривають таланти понад 100 юних обдарувань. Постійним меценатом конкурсу є великий сподвижник національно-культурного відродження Дубицький В’ячеслав Володимирович.

Творчі досягнення юні митці демонстрували під час відзначення державних свят та знаменних дат. Виступали на Всеукраїнському фестивалі “Летавчанка збирає друзів” (проводиться з 2006 р. в жанрах хореографії, вокалу, інструментальної музики), обласному телефестивалі “Кришталева зірка” (в 5-ти жанрах), конкурсі вокально-хорової музики “Солов’ї Хмельниччини”, традиційному огляді-конкурсі народних звичаїв та обрядів “Стелися, барвінку” [4, с. 15, 17].

Визначальною тенденцією фестивально-конкурсного руху в системі початкової мистецької освіти все більше стає його національно-етнічний характер. Скажімо, творчі колективи Хмельницької, Кам’янець-Подільської, Шепетівської, Старокостянтинівської, Нетішинської, Славутської міських, Волочиської, Деражнянської, Дунаєвської, Городоцької, Красилівської, Ізяславської, Черновецької, Летичівської районних, Пасічнянської, Плужнянської, Писарівської, Антонінської, Солобковецької сільських мистецьких шкіл використовують твори вітчизняної і світової музичної культури, формують у дітей високу національну художньо-естетичну культуру, утверджують національну ментальність, усвідомлення української культури у світі. Конкурсні завдання учням добираються на основі високохудожнього значення їх змісту, індивідуальних нахилів, уподобань та здібностей, рівня сформованого пізнавального інтересу учня. В концертному репертуарі відновлюються напівазбуті чи майже втрачені твори української культури, зокрема народні звичаї, обряди. В ужиток вводяться народні обрядові дійства : колядки, щедрівки, веснянки, гаївки, купальські, а також історичні, жартівливі, ліричні, козацькі пісні. Учням видаються індивідуальні конкурсні програми, в яких на ряду з автентичними фольклорно-етнографічними зразками включаються твори написані або аранжировані відомими подільськими музикантами (М. Балема, Н. Бухта, І. Нетеча, І. Цмур, М. Олексійчук, Ц. Зюлковський, М. Мельник, О. Бец, І. Гринькевич, М. Люшня, І. Пустовий).

Отже, фестивально-конкурсна діяльність в системі початкової мистецької освіти спрямована на реалізацію цільової установки виховання – пробудження творчого начала в кожному учневі, формування художньо-творчих здібностей, творчої індивідуальності, профорієнтації юних талантів. Учнівські конкурсні заходи займають провідне місце в розвитку різних видів і жанрів вітчизняного мистецтва, естетичному вихованні підростаючого покоління, духовно-культурному житті краю. Кращих успіхів у фестивально-конкурсних змаганнях досягали учні Кам’янець-Подільських – ДШМ, НВК ім. А.Трояна, ДМШ ім. Ф.Ганицького, Хмельницьких – ДШМ і ДМШ № 2, а також Волочиської, Нетішин-

скої, Городоцької, Староконстантинівської, Деражнянської, Шепетівської, Дунаєвецької дитячих мистецьких шкіл. Однак, рідко виступають на конкурсах юні виконавці гри на валторні, тромбоні, саксофоні, гобої, віолончелі, домрі, гітарі, балалайці. В більшості мистецьких шкіл відсутні оркестри народних і духових інструментів, джаз-оркестри, академічні хори, ансамблі бандуристів, камерні інструментальні ансамблі. Не відповідає потребам фінансове та матеріально-ресурсне забезпечення проведення мистецьких конкурсних заходів [4].

Список використаних джерел і літератури

1. Міністерство освіти і науки України, Академія педагогічних наук України. Наказ від 25.02.2004 р. №151/11 Про затвердження Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та Комплексної програми художньо-естетичного виховання у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/img/zstored/files/nmo_151. Дата звернення: 21.04.2017. Назва з екрану.

2. Слободянюк П.Я. Мистецьке просвітництво на Хмельниччині // Проблеми духовного і національного відродження на Поділлі / Матеріали Всеукр. наук.-краснавч. конф. 9–10 листоп. 1995 р. м. Хмельницький. До 90-річчя утворення Подільської “Просвіти”. Хмельницький, 1995. С. 54-55; Німець П.А. Дитяча музична школа – центр культури на селі // Збереження та відтворення культурно-національної спадщини Хмельниччини в нових суспільних умовах / Матер. наук.-практ. конфер. 26 січня 1995р., м. Хмельницький; [редкол.: Слободянюк П.Я. (гол.), Чернець В.Г. (наук. ред.), Карван С.Л. та ін.]. Київ, 1995. С. 96-100; Ілїницька Н. Організаційно-педагогічні умови музичної освіти // Мистецтво та освіта. 2000. № 4. С. 19-22; Стасюк М.В. Роль музичного виконавства у формуванні музичної культури та світогляду молодших школярів // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної конференції викладачів і аспірантів: Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет, редакційно-видавничий відділ, 2009. Вип. 8. Т.5. С. 163-164; Найда Ю., Найда В. “Горить мое сердце”. Педагогічні портрети // Рідна школа. 2011. № 3 (975). С. 75-76; Олійник Н.А. Творча самореалізація студентів у музично-сценічній діяльності // Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти: матеріали всеукр. наук.-практ. семінару (5 квіт. 2013 р. м. Хмельницький). Хмельницький: ХГПА, 2013. С. 75-78; Ружицька М.Ф. Музично-виконавська майстерність як художньо-педагогічна проблема // Всеукр. наук.-практ. семінар “Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти”, 5 квіт. 2013 р. м. Хмельницький. Хмельницький, 2013. С. 76-79.

3. Інформаційний випуск. Діяльність обласного науково-методичного центру культури і мистецтва та закладів культури клубного типу/ відпов. за вип. А.Белеванцев. Хмельницький, 2009. 72 с.; Духовні витоки Поділля: митці в історії краю / Матер. IV всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 13 берез. 2014 р.). Хмельницький: ХГПА, 2014. 417 с.; Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (5 квіт. 2013 р. м. Хмельницький). Хмельницький: ХГПА, 2013. 348 с.

4. Діяльність початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів Хмельницької області у 2015–2016 навчальному році. Інформаційний вісник / Хмельницький

обласний науково-методичний центр культури і мистецтва; відпов. за вип. Стан Т.С. Хмельницький, 2016. 62 с.

5. Аналіз діяльності дитячих мистецьких навчальних закладів Хмельницької області за 2000 рік. Інформаційний вісник / Хмельницький учбово-методичний центр культури Поділля; відпов. за вип. А.Тарчевський. Хмельницький: НВП “Евріка”, 2001. 40 с.

6. Підсумки діяльності початкових спеціалізованих навчальних закладів Хмельницької області за 2006–2007 навч. рік / Відпов. за вип. М.Луценко; Управління культури, туризму і курортів Хмельницької ОДА. Хмельницький ОНМЦКМ. Хмельницький, 2008. 58 с.

7. Підсумки діяльності початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів Хмельницької області за 2009–2010 навчальний рік / Управління культури, туризму і курортів Хмельниц. ОДА, ХОНМЦКМ; відпов. за вип. Стан Т.С. Хмельницький, 2010. 52 с.

8. В гармонії краси і розсипах талантів / Буклет до 75-річчя ХОНМЦКМ. Хмельницький: ОНМЦКМ, редакційно-видавничий відділ, 2015. 25 с.

9. Діяльність початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів Хмельницької області у 2014–2015 навчальному році. Інформаційний вісник / Хмельниц. обл. наук.-метод. центр к-ри і мистецв; відпов. за вип. Стан Т.С. Хмельницький, 2015. 62 с.

10. Відбувся регіональний фестиваль-конкурс вокалістів “Перлинкове намисто” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://onmccm.org/?p=3328>. Дата звернення: 25.04.2017. Назва з екрана.

11. Підведено підсумки обласного конкурсу дитячих хорових колективів, присвяченого 200-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://onmccm.org/?p=2000>. Дата звернення: 25.04.2017 р. Назва з екрана.

12. Відбувся обласний конкурс піаністів – учнів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів “Юні таланти” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://onmccm.org/?p=759>. Дата звернення: 19.03.2012. Назва з екрана.

13. Всеукраїнська музична олімпіада “Голос країни” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kulturaxm.wordpress.com/2016/03/04/>. Дата звернення: 20.09.2017. Назва з екрана.

14. Талановиті хмельничани отримуватимуть стипендії від міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://podillyanews.com/2017/02/23/talanovityhmelnychany-otrymuvatymut-stypendiyi-vid-miskoyi-rady/>. Дата звернення: 20.09.2017. Назва з екрана.

15. Чарівні звуки скрипки і віолончелі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://onmccm.org/?p=4123>. Дата звернення: 29.03.2017. Назва з екрана.

16. Змагалися юні знавці сольфеджіо [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://onmccm.org/?p=4153>. Дата звернення: 15.04.2017. Назва з екрана.

Kateryna Ivakhova

Competitions in the System of Primary Artistic Education of Khmelnytskyi Region

The competition-festival events have been analyzed, and indicators of participation of pupils of primary specialized art schools (PSAS) of Khmelnytskyi region have been characterized. The factors of improving the publicity of demonstration of the effectiveness of educational work have been studied, and the problems that affect the development of creative competition in the system of primary artistic education in the region have been considered.

In Khmelnytskyi region in 2015–2016 school year there were 58 PSASs. 14980 gifted children, or 12.04% of the total number of pupils, studied in artistic schools. The educational process was provided by 1343 music teachers. As on 1.01.2017 in PSASs there were 486 creative pupils' collectives, among them 61 had the title "model". During the 2015–2016 academic year 287 creative groups and individual performers of Khmelnytskyi region art schools at international festivals and contests won 33 grand prizes, 110 first, 86 second and 58 third places. From more than 670 performances at all-Ukrainian competitions, the representatives of art schools received 24 grand prizes, 232 first, 209 second and 206 third prize places. In the oblast and regional competitions from 559 performances they received 559 grand prizes, 189 first, 191 second and 169 third places. The pupils of Kamianets-Podilskyi city Children's Art School, Educational Complex №19 named after A.M.Troian, Children's Art School named after F.Hanitskyi, Children's Art School and Children's Music School №2 of the city of Khmelnytskyi, Volochysk, Horodok, Starokostiantyniv, Derazhnia, Netishyn, Shepetivka, Dunaievtsi, Krasyliv art schools achieved best results in competitions.

The determining tendency of the festival-competition movement increasingly becomes its national-ethnic character. The pupils are given individual competitive programs, in which along with the works of domestic and foreign composers, authentic folklore and ethnographic samples there are artefacts written or arranged by the well-known Podillia region musicians. However, only 11% of the pupils of PSAS took part in the competitions. Though, very rarely participate in contests performers playing French horn, trombone, saxophone, oboe, violoncello, domra, guitar, balalaika. In most artistic schools there are no orchestras of folk and wind instruments, jazz-orchestras, academic choirs, ensembles of bandura players, chamber instrumental ensembles. Financing and material-resource provision of the system of conducting artistic contests doesn't meet current demands.

Keywords: *Khmelnytskyi region, art, artistic education, PSAS, artistic- craft competitions, festivals, exhibitions.*

*Е.П.Ивахова***Фестивально-конкурсная деятельность в системе начальных учреждений искусства Хмельницкой области (2000–2016 гг.)**

Анализируются фестивально-конкурсные мероприятия и характеризуются показатели участия в них учащихся начальных школ искусства Хмельницкой области. Рассматриваются факторы, способствующие совершенствованию публичности демонстрации результативности учебно-воспитательной работы и уточняются проблемы, которые влияют на развитие творческой состязательности в системе начального образования в сфере искусства. В Хмельницкой области у 2015–2016 уч. году в 58 начальных школах искусств обучалось 14980 одаренных детей или 12,04% от общего количества ученической молодежи. Учебно-воспитательный процес обеспечивали 1343 педагога. В школах функционировало 486 творческих коллективов, из которых 61 носил звание “образцовый”. На протяжении 2015–2016 учеб. года 287 школьных творческих коллективов и отдельных исполнителей Хмельнитчины на международных фестивалях и конкурсах искусств завоевали 33 гран-при, 110 первых, 86 вторых и 58 третьих мест. Из 670 выступлений на всеукраинских конкурсах учащиеся школ искусств области получили 24 гран-при, 232 первых, 209 вторых и 206 третьих призовых мест. На обласных и региональных конкурсных состязаниях из 703 выступлений получено 159 гран-при, 189 первых, 191 второе и 169 третьих мест.

По состоянию на 1.01.2017 р. в НСУЗИ работало 486 художественных ученических коллективов, 61 и которых носили звание “образцовый”. На протяжении 2015–2016 уч. года 287 художественных коллективов и отдельных исполнителей школ искусств Хмельнитчины на международных фестивалях и-конкурсах завоевали 33 гран-при, 110 первых, 86 других и 58 третьих мест. Из более 670 виступлений на всеукраинских конкурсах ученики музыкальных и художественных школ получили 24 гран-при, 232 первых, 209 вторых и 206 третьих призовых мест. На обласных и региональных фестивально-конкурсных состязаниях из 559 выступлений получено 559 гран-при, 189 первых, 191 вторых и 169 третьих мест. Ежегодно воспитанники музыкальных и художественных школ демонстрировали свое творчество в различных жанрах музыкального, вокально-хорового, изобразительного и декоративно-прикладного искусства. Определяющей тенденцией фестивально-конкурсного движения все больше становится его национально-этнический характер. Ученикам выдаются индивидуальные конкурсные программы, в которых на ряду из произведениями отечественных и зарубежных композиторов включаются автентичне фольклорно-этнографические образцы, артефакты написание или аранжированные известными подольскими музыкантами. Лучших успехов в конкурсных соревнованиях многих лет достигали воспитанники Камен-

нец-Подольских городской ДШИ, УВК № 19 им. А.Трояна, ДМШ им. Ф.Ганицкого, Хмельницких городских ДШИ и ДМШ № 2, Волочисской, Городокской, Староконстантиновской, Деражнянской, Нетишинской, Шепетовской, Дунаевецкой, Красиливской детских учебных заведений искусств. Однако, в конкурсных мероприятиях принимали участие только 11% учащихся НСУЗИ. Редко выступали на конкурсах юные исполнители игры на валторне, тромбоне, саксофоне, гобое, виолончели, домре, гитаре, балалайке. В большинстве музыкальных школ отсутствуют оркестры народных и духовых инструментов, джаз-оркестры, академические хоры, ансамбли бандуристов, камерные инструментальные ансамбли. Не отвечает требованиям финансовое и материально-ресурсное обеспечение проведения системы художественных фестивально-конкурсных мероприятий.

Ключевые слова: Хмельнитчина, искусство, музыкальное образование, начальные специализированные учебные заведения искусства, фестивали, конкурсы, олимпиады, выставки.

Одержано 8 вересня 2017 року